Optag 2020: Antal uddannelsespladser på de videregående uddannelser

BALANCE DANMARK

Balance Danmark 2020
Viden. Analyse. Udvikling.

Degnemosen 1
8740 Brædstrup
www.balance-danmark.dk

Titel: Optag 2020: Antal uddannelsespladser på de videregående uddannelser

Kontakt:
Martin Ø. Carstensen, Chef for Politik og Kommunikation.
Tlf.: 23 71 00 43
E-mail: mac@balance-danmark.dk

Udgiver: Balance Danmark, 2020

Forfattere: Carina Hallmann og Martin Ø. Carstensen
Forsidefoto: Aalborg Universitet, Campus Esbjerg

***Balance Danmark** er en partipolitisk uafhængig organisation, der kæmper for et Danmark i geografisk balance.*

Indhold

1. Sammenfatning **4**

2. Anbefalinger **5**

3. Geografisk fordeling af optag på videregående uddannelser i 2020 ..... **7**

3.1. Kommuner 8

3.2. De fire store byområder og resten af Danmark 10

3.3. Landsdele 12

3.4. Kommunetyper 12

4. Udvikling i antal optagede på videregående uddannelser **15**

4.1. Udviklingen fra 2019 til 2020 15

4.2. Udvikling fra 2016 til 2020 16

5. Erhvervsmæssige perspektiver på debatten om decentrale uddannelser **20**

Bilag **23**

1. Sammenfatning

- Der blev i 2020 optaget i alt 69.526 studerende på en videregående uddannelse i Danmark fordelt på 42 af landets 98 kommuner. 81 pct. af uddannelsespladserne med optag i 2020 er placeret i hovedstadsområdet[1], Aarhus, Odense og Aalborg. Samme procentvise fordeling som i 2018 og 2019.
- De syv kommuner med flest uddannelsespladser, København, Aarhus, Odense, Aalborg, Frederiksberg, Roskilde og Lyngby-Taarbæk, er også de kommuner, der har flest uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere – med Lyngby-Taarbæk Kommune som klart nummer et med hele 48 uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere.
- Fordelingen af uddannelsespladser på de enkelte uddannelsesinstitutioner lyder således i de fire store byområders favør: Universiteter - 96 pct., erhvervsakademier - 73 pct., professionshøjskoler - 63 pct. og øvrige uddannelser - 68 pct.
- Der blev i 2020 optaget 3.812 flere studerende på en videregående uddannelse sammenlignet med 2019. 3.242 – eller hvad der svarer til 85 pct. af de uddannelsespladser – er placeret i hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg, mens resten af landet må nøjes med en stigning på 570 pladser. Den store stigning i antallet af studiepladser skyldes, at Folketinget besluttede at øge antallet af studiepladser i 2020 og 2021 markant i lyset af corona-situationen.
- I 2020 blev der optaget 3.087 flere studerende på en videregående uddannelse sammenlignet med 2016. Antallet af optagede fra 2016 til 2020 er steget med 3.041 i de fire store byområder, mens resten af Danmark kun har oplevet en stigning på 46 studiepladser.
- Dimittendledigheden er størst i byer som Roskilde, Aarhus, København, Kolding, Aalborg og Odense, der alle har en ledighed over 12 pct, mens den er lavest i byer som Esbjerg, Horsens, Næstved, Vejle, Lyngby-Taarbæk og Sønderborg.

[1] Hovedstadsområdet er betegnelsen for de 34 hovedstadskommuner, dvs. alle kommuner i Region Hovedstaden (foruden Bornholm) samt Roskilde, Lejre, Greve, Solrød, Køge og Stevns.

2. Anbefalinger

Balance Danmark har siden 2016 årligt udgivet en opgørelse over den geografiske fordeling af antal optagede på de videregående uddannelser. I hele perioden har der udadtil fra politisk side været stor opbakning til ønsket om langt flere decentrale uddannelser. Men som denne analyse også dokumenterer, er udviklingen de sidste fem år gået den stik modsatte vej. De fire store byområder har i perioden oplevet en stigning på mere end 3.000 uddannelsespladser, mens resten af Danmark stort set har det samme antal optagede i 2020 sammenlignet med 2016. Derfor er der nu brug for politisk handling, mod og vilje, hvis den udvikling skal vendes. Et Danmark i balance kommer ikke af sig selv. Det kræver et grundlæggende centraliseringsstop. Herunder også et stop for centraliseringen af de videregående uddannelser og et nyt fokus på behovet og styrken ved flere decentrale uddannelser uden for de fire store byområder.

I den forbindelse er det formentligt også nødvendigt at se på ejer- og ledelsesforhold af de videregående uddannelser. Kombinationen af selvejende institutioner og ministeriernes centralistiske beregnings- og rapporteringsmodeller fører uvægerligt til, at de selvejende institutioner foretrækker at centralisere uddannelserne i de store byer uden hensyn til overordnede samfundsbehov.

Regionale uddannelser er helt afgørende for vækst og udvikling i hele Danmark. Uddannelserne sikrer forsyningen til det lokale/regionale arbejdsmarked, fordi langt størstedelen af dimittenderne bliver boende i det område, hvor de har studeret, efter endt uddannelse[2]. På den baggrund er det helt nødvendigt med en større spredning af de videregående uddannelser, end den vi ser i dag, hvor 81 pct. af uddannelsespladserne målt på antal optagede i 2020 ligger i og omkring de fire store byer. Centraliseringen af uddannelserne i Danmark betyder, at vi først og fremmest uddanner til arbejdsmarkedet i og omkring de fire store byer. Det er i dag og ikke mindst på sigt til stor skade for dansk økonomi, da størstedelen af Danmarks eksportvirksomheder, som mangler højtuddannet arbejdskraft, er placeret andre steder i landet end i de fire store byområder.

Den pointe understreges af dimittendledigheden[3], som vi også behandler i denne analyse. Størst ledighed blandt dimittender finder vi i byer som Roskilde, Aarhus, Odense, Kolding og København, mens den laveste ledighed ses i byer som Esbjerg, Horsens, Næstved, Vejle, Lyngby-Taarbæk og Sønderborg.

Esbjerg er i det tilfælde et godt eksempel. Byen har en stærk erhvervsmæssig styrkeposition inden for offshore og energi. I denne analyse ser vi konkret på videregående uddannelser i Esbjerg, der er relevante for disse erhverv, og som også udbydes i andre kommuner i landet med andre erhvervsmæssige styrkepositioner. Her er det helt tydeligt, at det er nemmere at finde job, hvis man har læst i Esbjerg, hvor ledigheden er minimal på de uddannelser, vi har undersøgt.

[2] http://www.regioner.dk/media/8084/dimittenders-bosaetning-efter-endt-uddannelse_analyse.pdf
[3] Dimittendledigheden defineres som gennemsnitlig ledighed for nyuddannede i 4-7 kvartal efter endt uddannelse (UFM.dk).

En analyse fra Akademikernes A-kasse understreger også den pointe. Den viser, at en fjerdedel af ingeniørerne, der har været færdiguddannede i op til et år, stadig står uden arbejde. Fra ingeniørernes eget forbund, IDA, lyder en af forklaringerne, at den store ledighed skyldes, at de færdiguddannede i for høj grad klumper sig sammen i de store byer, hvor de har læst, samtidig med at virksomhederne uden for de store byer skriger på den form for arbejdskraft. Det understreger bare endnu en gang behovet for flere decentrale uddannelser, som tager udgangspunkt i de regionale erhvervsmæssige styrkepositioner.

Samtidig skader det mulighederne for lokal bosætning og udvikling, hvis ikke man kan tiltrække de nødvendige lærere, sygeplejersker, læger, pædagoger osv. En afgørende forudsætning for at sikre vækst og udvikling i hele Danmark – for at sikre et Danmark i geografisk balance – er derfor flere uddannelser uden for de fire store byområder.

Balance Danmark anbefaler på baggrund af analysens konklusioner, at Folketingets partier målrettet arbejder på at placere flere videregående uddannelser uden for de fire store byområder. Balance Danmark arbejder efter en overordnet målsætning om, at mindst 50 pct. af uddannelserne på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne samt mindst 10 pct. af universitetsuddannelserne skal ligge uden for de fire store byområder.

Balance Danmark foreslår på baggrund af ovenstående målsætning, at Folketinget vedtager en politisk plan og strategi for et decentralt Uddannelsesdanmark. I den forbindelse foreslår Balance Danmark, at udbuddet af videregående uddannelser i langt højere grad skal tage udgangspunkt i et regionalt perspektiv, så vi får de erhvervsmæssige styrkepositioner, der varierer fra område til område, til at spille bedre sammen med uddannelserne. Ved at kortlægge de aktuelle og fremtidige behov for uddannelser og arbejdsmarkedsprofiler regionalt og lokalt kan Danmark via et samarbejde mellem staten, regioner, kommuner, uddannelsesinstitutioner og virksomheder skabe klynger i verdensklasse. Det vil i sidste ende komme hele Danmark til gode og sikre vores fremtidige vækst og velfærd.

Balance Danmark ville gerne – foruden denne opgørelse over antallet af *optagede* på de videregående uddannelser – have lavet en opgørelse over *udbuddet* af videregående uddannelsespladser på de enkelte institutioner. Det vil give et mere reelt indblik i, hvilke muligheder der er for at studere i forskellige dele af Danmark. Det har desværre ikke været muligt. Uddannelses- og Forskningsministeriet har oplyst Balance Danmark, at nogle institutioner selv fastsætter – foruden de dimensionerede uddannelser[4] – hvor mange studerende de ønsker at optage i hhv. kvote 1 og 2. Institutionerne indmelder pladsantal i det system, der håndterer fordelingen af uddannelsespladser, men det er ikke noget, der ifølge Uddannelses- og Forskningsministeriet føres statistik over. Balance Danmark anbefaler på den baggrund, at Uddannelses- og Forskningsministeriet begynder at føre statistik over netop udbuddet og ikke blot optaget på videregående uddannelser og offentliggør tallene hvert år i forlængelse af tallene fra Den Koordinerede Tilmelding.

[4] https://ufm.dk/uddannelse/videregaende-uddannelse/dimensionering

3. Geografisk fordeling af optag på videregående uddannelser i 2020

På baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding (KOT) har Balance Danmark udarbejdet en opgørelse over den geografiske fordeling af uddannelsespladser på de videregående uddannelser med optag i 2020. De videregående uddannelser består af universitets-, professions- og erhvervsakademiuddannelser samt enkelte øvrige uddannelser[5], herunder kunstneriske og maritime uddannelsesinstitutioner.

Balance Danmark opgjorde også den geografiske fordeling af uddannelsespladser på de videregående uddannelser i årene 2016-2019. Analyserne kan findes på balance-danmark.dk.

Studerende på SIMAC (Svendborg International Maritime Academy). Foto: SIMAC

[5] Uddannelser kategoriseret som 'øvrige' er: Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, Arkitektskolen Aarhus, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, Maskinmesterskolen København, Aarhus Maskinmesterskole, MARTEC, Fredericia Maskinmesterskole, Designskolen Kolding, Den Frie Lærerskole, Svendborg International Maritime Academy og SIMAC.

3.1. Kommuner

Der blev i 2020 optaget i alt 69.526 studerende på en videregående uddannelse i Danmark fordelt på 42 af landets 98 kommuner. I tabel 1 nedenfor kan du se en samlet oversigt over, hvordan uddannelsespladserne er fordelt på de enkelte kommuner. Med 16.964 uddannelsespladser har Københavns Kommune klart flest efterfulgt af Aarhus Kommune med 12.760.

Tabel 1: Antal studerende optaget på en videregående uddannelse 2020 fordelt på kommuner

Kommune	Samlet optag 2020	Kommune	Samlet optag 2020
København	16.964	Silkeborg	465
Aarhus	12.760	Sønderborg	396
Odense	7.530	Haderslev	395
Aalborg	6.936	Hjørring	371
Frederiksberg	3.960	Guldborgsund	330
Roskilde	3.480	Køge	296
Lyngby-Taarbæk	2.672	Vordingborg	213
Esbjerg	1.496	Norddjurs	141
Horsens	1.117	Fredensborg	136
Kolding	1.101	Mariagerfjord	129
Slagelse	1.048	Thisted	124
Hillerød	906	Bornholm	117
Herning	869	Frederikshavn	114
Næstved	804	Ikast-Brande	101
Vejle	768	Sorø	95
Holstebro	665	Skive	91
Randers	623	Kalundborg	89
Viborg	527	Lemvig	85
Ballerup	510	Holbæk	72
Aabenraa	484	Fredericia	69
Svendborg	471	Hedensted	6
		I alt	**69.526**

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Selvom København, Aarhus, Odense og Aalborg er tætbefolkede kommuner, ligger disse storbykommuner også i toppen af tabel 2, der viser antal uddannelsespladser pr. 1000 indbygger.

Tabel 2: Antal optagede i 2020 på de videregående uddannelser pr. 1000 indbyggere fordelt på kommuner

Kommune	Optag pr. 1000 indb.	Kommune	Optag pr. 1000 indb.
Lyngby-Taarbæk	48	Hjørring	6
Roskilde	40	Viborg	5
Frederiksberg	38	Guldborgsund	5
Odense	37	Sønderborg	5
Aarhus	36	Silkeborg	5
Aalborg	32	Køge	5
København	27	Vordingborg	5
Hillerød	18	Lemvig	4
Slagelse	13	Norddjurs	4
Esbjerg	13	Fredensborg	3
Horsens	12	Sorø	3
Kolding	12	Mariagerfjord	3
Holstebro	11	Bornholm	3
Ballerup	10	Thisted	3
Herning	10	Ikast-Brande	2
Næstved	10	Skive	2
Aabenraa	8	Frederikshavn	2
Svendborg	8	Kalundborg	2
Haderslev	7	Fredericia	1
Vejle	7	Holbæk	1
Randers	6	Hedensted	0,1

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet samt Danmarks Statistiks Statistikbank.

Set i forhold til indbyggertal er de fire storbykommuner kun overgået af tre kommuner, Lyngby-Taarbæk, Roskilde og Frederiksberg, som alle ligger i hovedstadsområdet[6]. Samtidig fremgår det af tabel 2, at hele 28 kommuner kun har 10 uddannelsespladser eller derunder pr. 1.000 indbyggere. Dertil kommer naturligvis de 56 kommuner, der slet ikke kan tilbyde en videregående uddannelse.

Der er altså en geografisk skæv fordeling af optaget på videregående uddannelser i 2020 til fordel for områderne omkring de fire største byer, som ikke alene kan forklares af forskelle i indbyggertal.

[6]Hovedstadsområdet er betegnelsen for de 34 hovedstadskommuner, dvs. alle kommuner i Region Hovedstaden (foruden Bornholm) samt Roskilde, Lejre, Greve, Solrød, Køge og Stevns.

3.2. De fire store byområder og resten af Danmark

I dette afsnit dykker vi ned i forskellen mellem de fire store byområder, hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg, på den ene side og resten af Danmark på den anden.

Figur 1 nedenfor viser andelen af uddannelsespladser på de videregående uddannelser samt indbyggere i 2020 fordelt mellem disse to geografiske områder af landet.

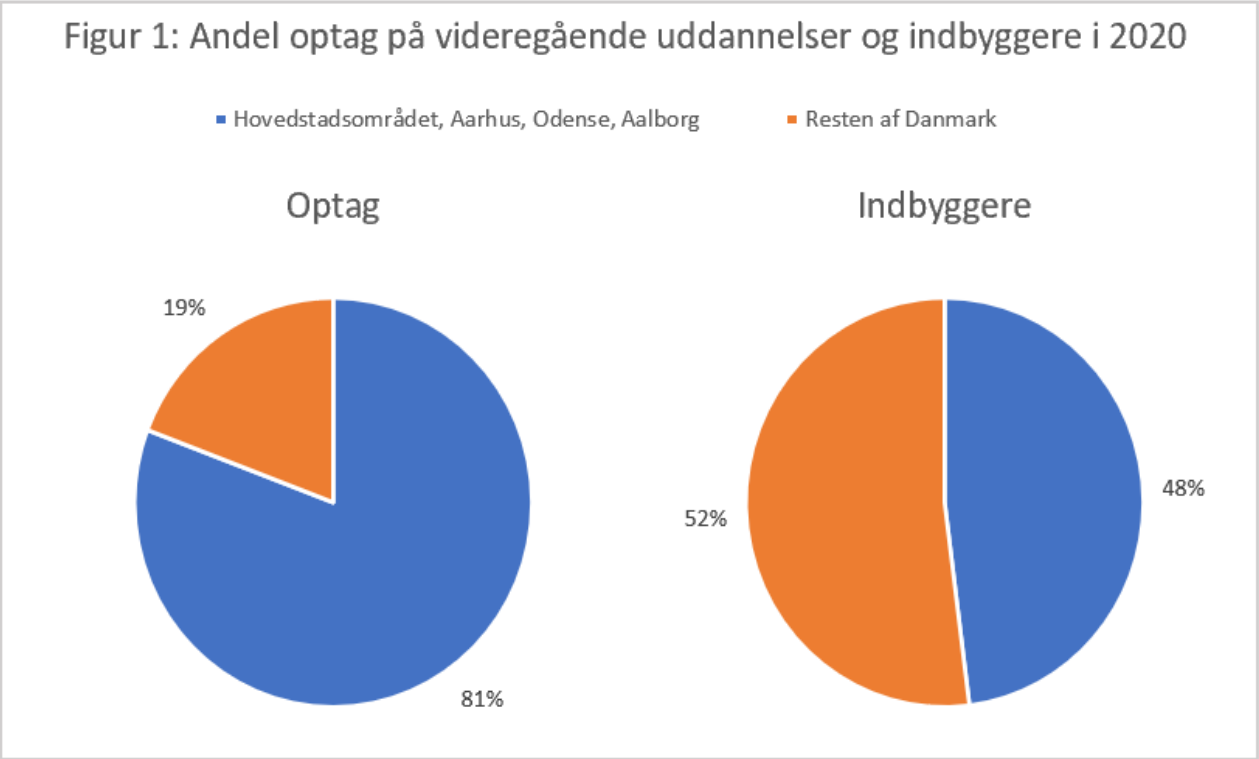

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet samt Danmarks Statistiks Statistikbank.

Som figuren viser, ligger hele 81 pct. af alle pladser på de videregående uddannelser i 2020 i de fire store byområder, hvor ellers kun er 48 pct. af landets indbyggere bor. I resten af landet, hvor størstedelen af indbyggerne bor, er blot 19 pct. af pladserne på videregående uddannelser placeret. I afsnit 3 ser vi på, hvordan denne fordeling har udviklet sig over en femårig periode.

De absolutte tal for optag i 2020 er vist i tabel 3, hvor pladserne også er inddelt efter de forskellige uddannelsesinstitutioner. I bilag 1 er denne opgørelse vist for hver enkelt kommune.

Tabel 3: Optag 2020 fordelt på uddannelsesinstitutioner

Område	Universiteter	Erhvervsakademier	Professionshøjskoler	Øvrige	I alt
Hovedstadsområdet, Aarhus, Odense, Aalborg	32.028	9.268	13.584	1.270	**56.150**
Resten af Danmark	1.475	3.363	7.935	603	**13.376**

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Tabellen viser, at det især er antallet af optagede på universiteterne, der er centreret omkring de fire største byområder. Professionshøjskolerne har den mindst ulige fordeling med 63 pct. af alle optagede på en videregående uddannelse i de fire store byområder. Der er imidlertid en skæv geografisk fordeling af pladser inden for alle uddannelsesinstitutioner. De skæve fordelinger er illustreret i figur 2 nedenfor.

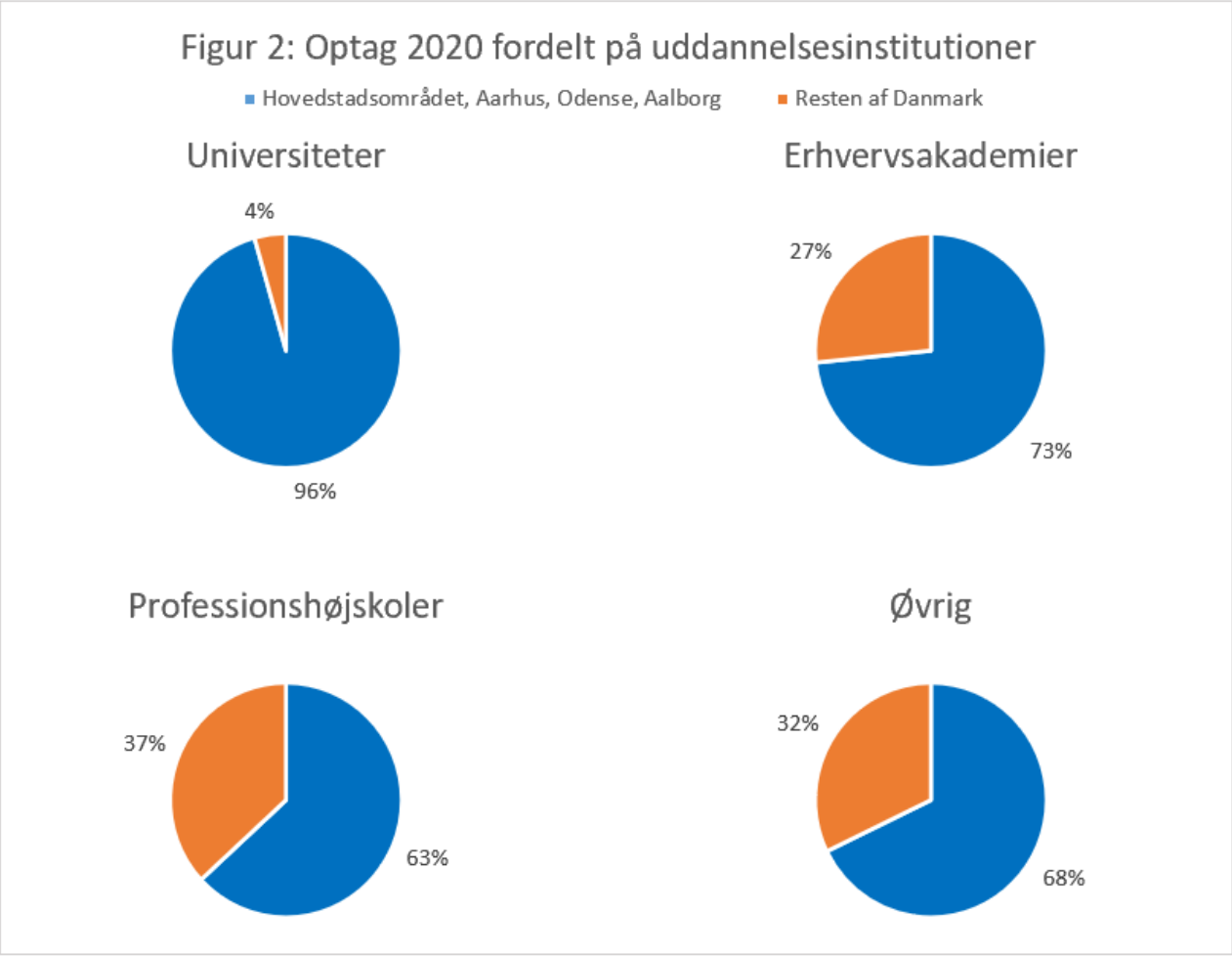

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Hvad angår optag på landets universiteter i 2020, er det med 96 pct. stort set alle pladser, der er placeret i områderne for de fire største byer. Hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg får også det største stykke af kagen, hvad angår optag på erhvervsakademier (73 pct.), øvrige uddannelser (68 pct.) og professionshøjskoler (63 pct.). Centreringen af pladser på videregående uddannelser omkring de fire største byer gælder altså ikke kun for universiteterne – om end fordelingen her er påfaldende skæv – men viser sig som en generel tendens på tværs af uddannelsesinstitutioner.

3.3. Landsdele

I dette afsnit ser vi på fordelingen af optag på videregående uddannelser i 2020 mellem landsdelene.

Figur 3 nedenfor viser det absolutte antal optag i de enkelte landsdele.

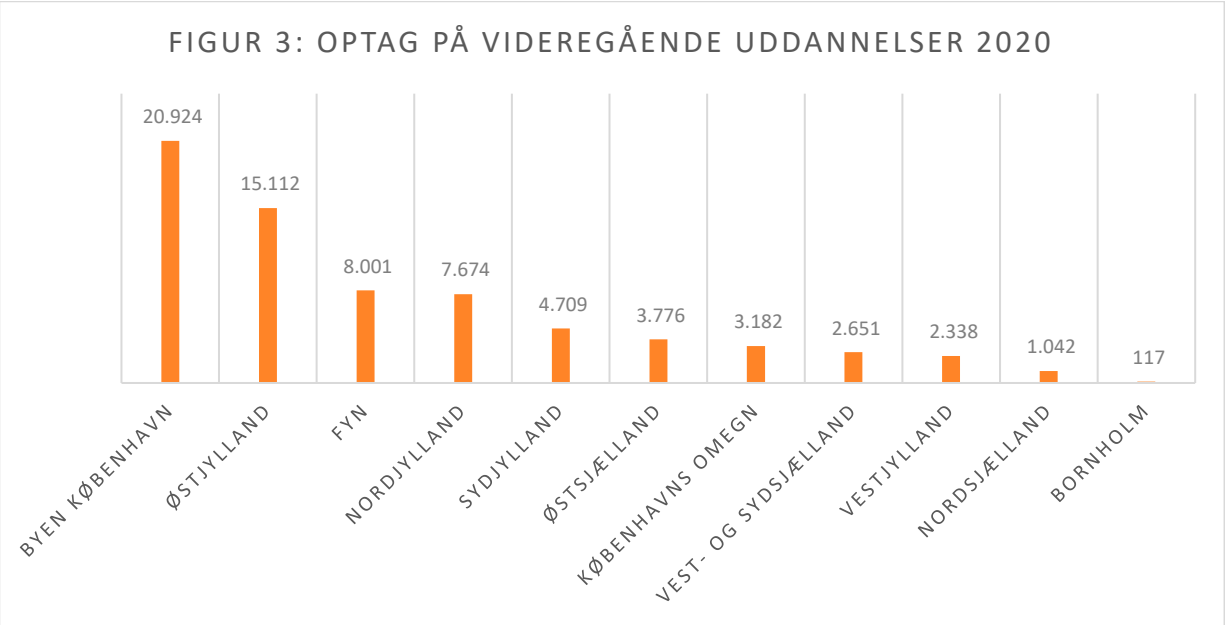

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Byen København har det klart største antal optagede på videregående uddannelser i 2020 med knap 21.000 pladser, mens Østjylland har næstflest med ca. 15.000.

3.4. Kommunetyper

I dette afsnit ser vi på antallet af optagede på de videregående uddannelser i 2020 fordelt mellem landets fire kommunetyper.

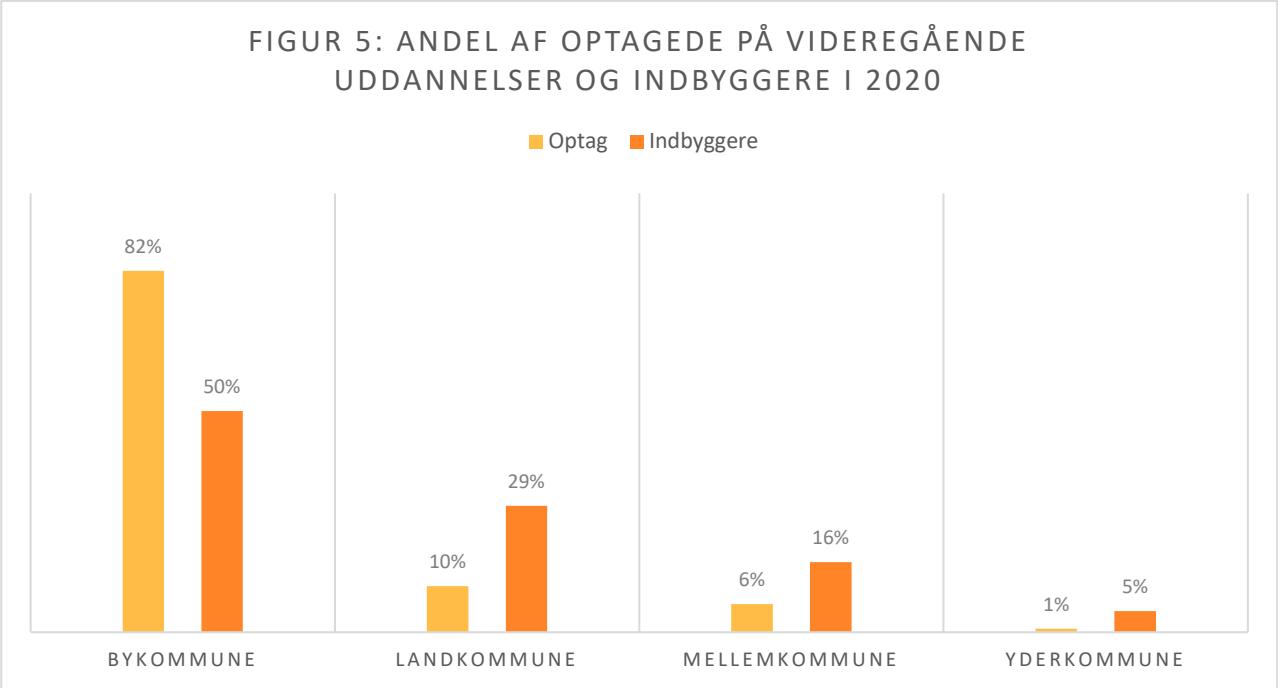

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet samt Danmarks Statistiks Statistikbank.

Figur 5 viser andelen af optagede på videregående uddannelser sammenlignet med andelen af indbyggere i 2020 i de enkelte kommunetyper.

Tallene viser en enorm skæv fordeling, hvor 82 pct. af alle optagede på en videregående uddannelse i 2020 er placeret i bykommunerne, mens de resterende kommunetyper alle har 10 pct. eller derunder af pladserne. Værst ser det ud i yderkommunerne, hvor kun 1 pct. af det samlede antal pladser er placeret.

Figuren viser også, at det kun er bykommunerne, der har en større andel af optagede sammenlignet med andel indbyggere – alle de øvrige kommunetyper har omvendt en større andel indbyggere end optagede. Dette ulige forhold mellem antallet af optagede og indbyggere er også illustreret i figur 6 nedenfor, hvor antallet af optagede pr. 1.000 indbygger er vist for kommunetyperne.

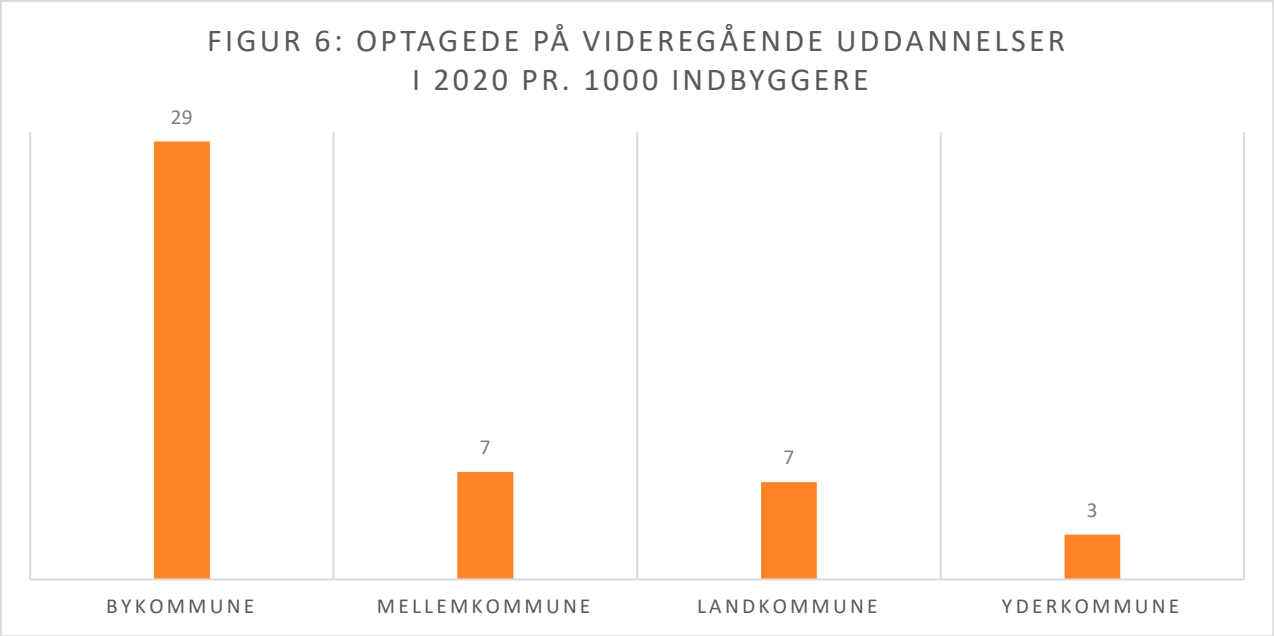

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet samt Danmarks Statistiks Statistikbank.

Det geografisk skæve billede går igen i denne figur, hvor det ses, at der for hver 1.000 indbygger i bykommunerne er 29 optagede på en videregående uddannelse i 2020, mens dette tal blot er 7 for mellem- og landkommunerne og 3 for yderkommunerne.

4. Udvikling i antal optagede på videregående uddannelser

I dette afsnit undersøger vi udviklingen i den geografiske fordeling af optag på de videregående uddannelser over tid. Først ser vi på udviklingen fra 2019 til 2020. Dernæst ser vi på udviklingen over en femårig periode fra 2016 til 2020.

4.1. Udviklingen fra 2019 til 2020

I 2019 blev der optaget 65.714 nye studerende på videregående uddannelser i Danmark. Dette tal steg – ikke mindst på grund af de ca. 4.500 ekstra studiepladser til videregående uddannelser, som Folketinget besluttede at oprette i 2020 og 2021 i lyset af corona-situationen – med 3.812 i 2020 til et samlet optag på 69.526.

Tabel 4 viser, hvor mange optagede på de videregående uddannelser hver kommune enten har fået tilført eller mistet fra 2019 til 2020.

Tabel 4: Udviklingen i optag på videregående uddannelser fra 2019 til 2020

Kommune	Udvikling 2019-2020	Kommune	Udvikling 2019-2020
København	1126	Guldborgsund	24
Aarhus	689	Kalundborg	22
Ballerup	510	Vordingborg	22
Odense	487	Herning	20
Aalborg	299	Bornholm	13
Slagelse	119	Lemvig	13
Frederiksberg	110	Sorø	10
Fredensborg	101	Hedensted	6
Hillerød	88	Fredericia	5
Horsens	71	Holbæk	0
Silkeborg	61	Ikast-Brande	0
Svendborg	57	Thisted	-3
Roskilde	47	Holstebro	-8
Kolding	40	Mariagerfjord	-8
Norddjurs	37	Sønderborg	-9
Hjørring	36	Esbjerg	-12
Køge	35	Skive	-12
Haderslev	34	Næstved	-14
Randers	29	Vejle	-16
Aabenraa	27	Viborg	-20
Frederikshavn	26	Lyngby-Taarbæk	-250
		I alt	**3812**

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2019 og 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Som det fremgår af tabellen, er det klart Københavns Kommune, der med 1.126 har fået den største stigning i antal optagede fra 2019 til 2020. Aarhus Kommune har fået næstflest med et ekstra optag på 689. På trods af den samlede stigning på 3.812 studiepladser har 12 – primært jyske – kommuner i den anden ende af tabellen enten ikke fået flere pladser eller ligefrem mistet pladser.

Samler man de fire store byområder under ét og sammenligner med resten af Danmark, er det tydeligt, at centraliseringen af de videregående uddannelser omkring disse byer er taget til fra 2019 til 2020 (figur 7).

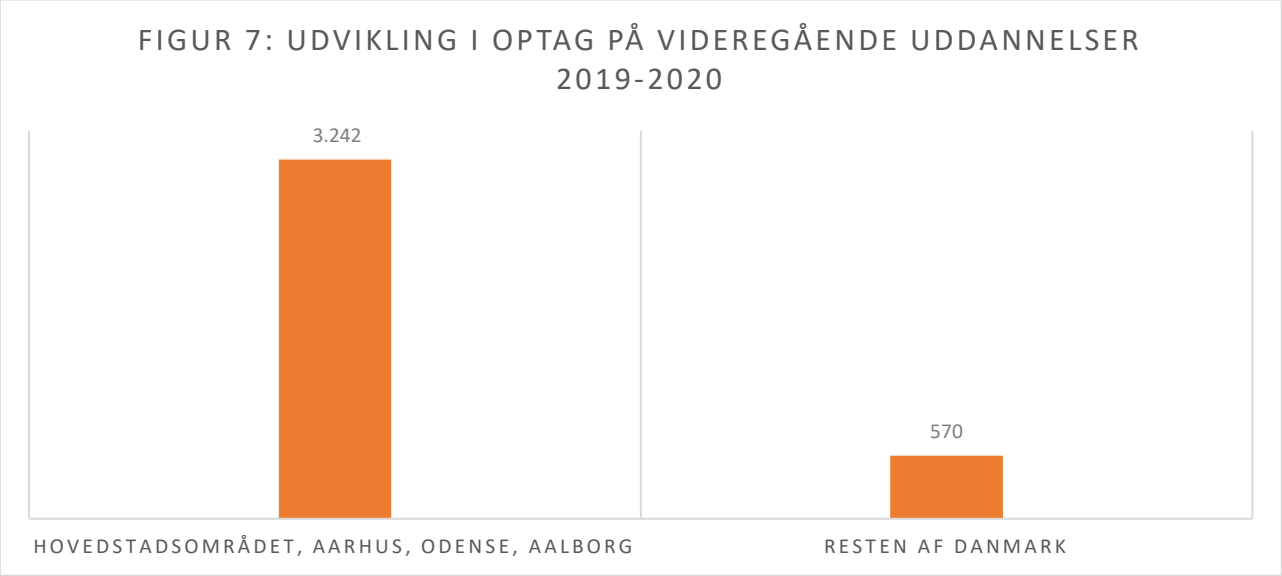

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2019 og 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Som figuren viser, har områderne omkring de fire største byer med 3.242 fået tilført langt flere studiepladser end resten af landet. Af den samlede stigning i antallet af optagede på 3.812 fra 2019 til 2020 har de fire store byområder altså fået mere end 85 pct. af pladserne. Den skæve fordeling mellem de store byer og resten af landet er dermed blevet endnu skævere det seneste år.

4.2. Udvikling fra 2016 til 2020

I dette afsnit ser vi på udviklingen i antal optagede på videregående uddannelser over en femårig periode fra 2016 til 2020.

Tabel 5 viser antallet af optagede i kommunerne i hvert af de fem år, samt hvor mange pladser kommunerne enten har fået tilført eller mistet fra 2016 til 2020. Kommunerne er rangeret fra størst til mindst efter antallet af tilførte pladser fra 2016 til 2020.

Tabel 5: Udvikling i optag på videregående uddannelser fra 2016 til 2020

Kommune	Optag 2016	Optag 2017	Optag 2018	Optag 2019	Optag 2020	Udvikling 2016-2020
København	16.251	16.117	15.567	15.838	16.964	**713**
Aarhus	12.094	11.898	12.054	12.071	12.760	**666**
Ballerup	-	-	-	-	510	**510**
Frederiksberg	3.590	3.577	3.691	3.850	3.960	**370**
Odense	7.249	6.951	7.030	7.043	7.530	**281**
Aalborg	6.740	6.668	6.713	6.637	6.936	**196**
Aabenraa	326	446	442	457	484	**158**
Hillerød	753	801	762	818	906	**153**
Horsens	1.008	917	931	1.046	1.117	**109**
Fredensborg	30	35	35	35	136	**106**
Svendborg	375	362	369	414	471	**96**
Roskilde	3.385	3.235	3.346	3.433	3.480	**95**
Kalundborg	-	46	35	67	89	**89**
Silkeborg	380	403	367	404	465	**85**
Holbæk	-	-	64	72	72	**72**
Køge	244	206	227	261	296	**52**
Haderslev	351	382	327	361	395	**44**
Lemvig	47	47	76	72	85	**38**
Vordingborg	177	225	214	191	213	**36**
Norddjurs	116	92	85	104	141	**25**
Frederikshavn	98	89	98	88	114	**16**
Randers	607	589	607	594	623	**16**
Thisted	110	119	113	127	124	**14**
Næstved	792	789	797	818	804	**12**
Hjørring	361	350	336	335	371	**10**
Vejle	761	725	742	784	768	**7**
Hedensted	-	-	-	-	6	**6**
Fredericia	66	62	64	64	69	**3**
Slagelse	1.046	1.165	1.036	929	1.048	**2**
Bornholm	129	124	140	104	117	**-12**
Herning	883	817	829	849	869	**-14**

Ikast-Brande	118	116	118	101	101	**-17**
Holstebro	684	690	655	673	665	**-19**
Mariagerfjord	149	155	148	137	129	**-20**
Viborg	551	601	533	547	527	**-24**
Guldborgsund	363	329	335	306	330	**-33**
Favrskov	57	-	-	-	-	**-57**
Kolding	1.169	1.013	1.006	1.061	1.101	**-68**
Skive	163	105	123	103	91	**-72**
Lyngby-Taarbæk	2.773	2.771	2.881	2.922	2.672	**-101**
Sønderborg	503	358	357	405	396	**-107**
Sorø	234	180	128	85	95	**-139**
Esbjerg	1.706	1.610	1.562	1.508	1.496	**-210**
I alt	**66.439**	**65.165**	**64.943**	**65.714**	**69.526**	**3.087**

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2016, 2017, 2018, 2019 og 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Som det fremgår af tabel 5, blev der optaget 3.087 flere på de videregående uddannelser i 2020 sammenlignet med 2016. Ballerup Kommune har oplevet den tredje største stigning med 510 flere pladser, hvilket skyldes, at KOT forinden 2020 slet ikke havde registreret uddannelsespladser i kommunen. De øvrige fem kommuner, der har fået tilført flest uddannelsespladser i perioden, er København, Aarhus, Frederiksberg, Odense og Aalborg.

Set over en femårig periode er den skæve geografiske fordeling af videregående uddannelsespladser mellem de store byer og resten af landet altså kun blevet større. Dette er også illustreret i figur 8 nedenfor.

FIGUR 8: UDVIKLING I OPTAG PÅ VIDEREGÅENDE UDDANNELSER 2016-2020

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2016 og 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Jf. figur 8 er det altså stort set kun hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg, der har fået del i de tusindvis af nye uddannelsespladser, der er oprettet i perioden. Mens resten af Danmark har oplevet en meget beskeden fremgang på 46 uddannelsespladser, kan de fire store byområder notere en stigning på hele 3.087 pladser fra 2016 til 2020.

Den overordnede tendens i optaget på videregående uddannelser fra 2016 til 2020 er altså, at der er sket en større centralisering af pladserne omkring de fire største byer.

5. Erhvervsmæssige perspektiver på debatten om decentrale uddannelser

Den geografiske placering af uddannelser har ikke kun stor betydning for de unges muligheder for at bo og studere, hvor de vil. En anden afgørende faktor er, at de studerendes chancer for at komme i job umiddelbart efter uddannelsen også varierer, alt efter hvor i landet de har studeret. Det ser vi nærmere på i dette afsnit.

Dimittendledigheden – altså andelen af nyuddannede, der ikke er kommet i job i 4.-7. kvartal efter endt uddannelse – har været debatteret i flere medier den seneste tid, hvor Roskilde Universitet har været genstand for skarp kritik grundet den høje ledighed blandt universitets dimittender. Nok er Roskilde den kommune, hvor dimittendledigheden for folk med en videregående uddannelse er højest, men de øvrige kommuner, der gør Roskilde selskab øverst i den statistik, har der ikke været meget fokus på. Hvilke kommuner det drejer sig om, er vist i figur 9 nedenfor over den gennemsnitlige dimittendledighed fra 2016-2020 på videregående uddannelser[7].

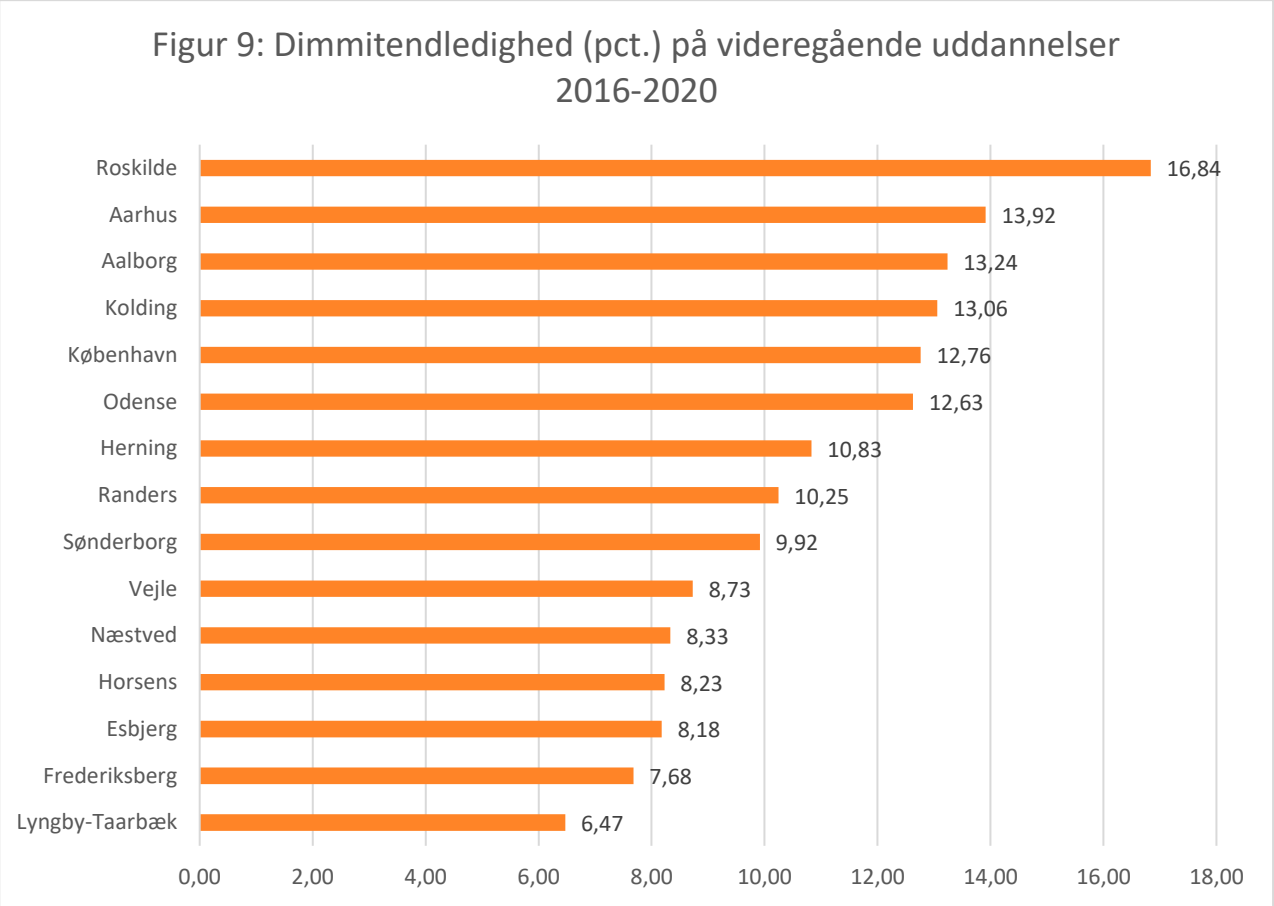

Kilde: Egne beregninger baseret på tal fra Uddannelses- og forskningsministeriet, 2020.

[7] Kommuner, hvor under 10 videregående uddannelser er placeret, indgår ikke i tabellen, da der vurderes at være for stor usikkerhed og tilfældighed forbundet med de tal. F.eks. har Brøndby Kommune en dimittendledighed på 0,0 pct., hvilket skyldes, at kommunens eneste videregående uddannelse er politibetjentuddannelsen, hvor alle dimittender kommer i job.

Som tabellen viser, ligger kommunerne for landets fire største byer – København, Aarhus, Odense og Aalborg – alle i den tunge ende af tabellen med en dimittendledighed på over 12 pct. Med en lavere dimittendledighed ligger til gengæld en række af de mellemstore byer som Esbjerg, Horsens, Næstved, Vejle, Sønderborg, Randers og Herning. Derudover har Frederiksberg og Lyngby-Taarbæk også en lav dimittendledighed.

Det er formentlig en kombination af flere faktorer, der forklarer denne variation i dimittendledighed mellem kommunerne. En afgørende faktor for at nedbringe dimittendlediheden er dog, at de lokale uddannelser spiller sammen med de lokale erhvervsmæssige styrkepositioner.

Et eksempel, der understreger den pointe, er Esbjerg Kommune, som har en stærk erhvervsmæssig styrkeposition inden for offshore og energi. Ser man på videregående uddannelser i Esbjerg, der er relevante for disse erhverv, og som også udbydes i andre kommuner i landet med andre erhvervsmæssige styrkepositioner, ses det tydeligt, at det er nemmere at finde job, hvis man har læst i Esbjerg. Det er illustreret i figur 10 nedenfor, der viser den gennemsnitlige dimittendledighed fra 2016-2020 for fire uddannelser, der er relevante for offshore- og energibrancherne.

Figur 10: Gennemsnitlig dimittendledighed for erhvervsrelevante uddannelser i Esbjerg og øvrige kommuner

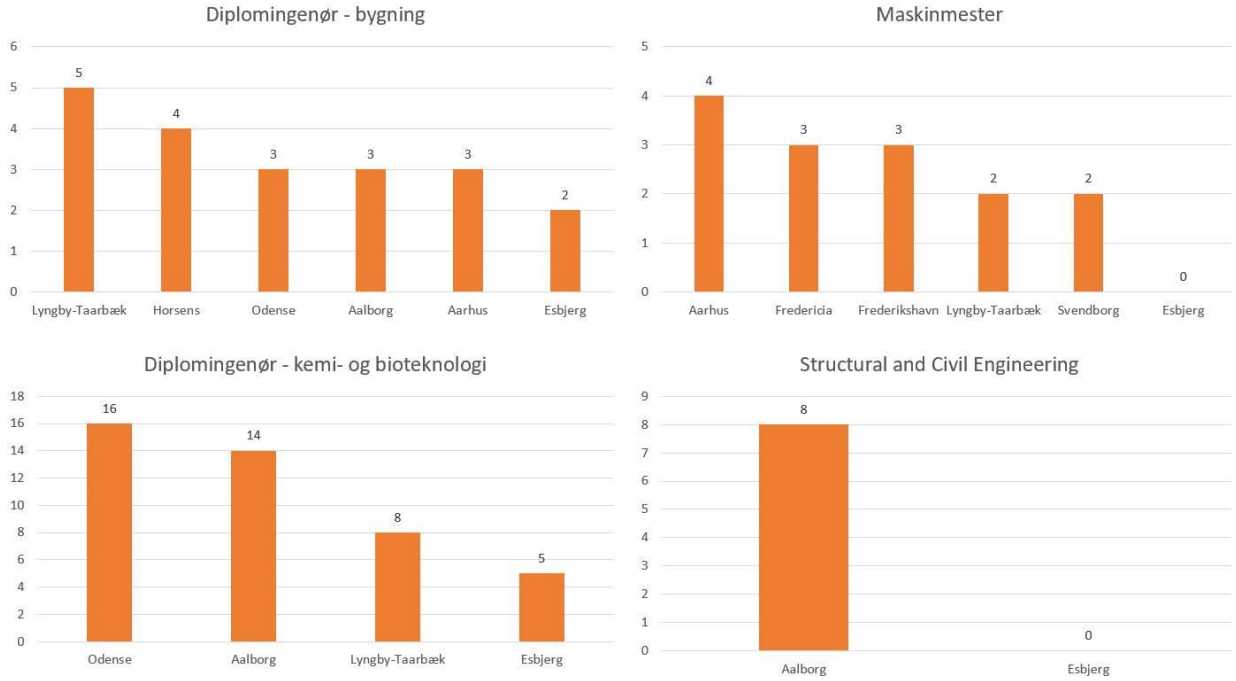

Kilde: Egne beregninger baseret på tal fra Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2020.

I tillæg til ovenstående figur kan vi også nævne en analyse fra Akademikernes A-kasse fra 2017, som viser, at en fjerdedel af ingeniørerne, der har været færdiguddannede i op til et år, stadig står uden arbejde. Samtidig hører vi, at mange virksomheder skriger på netop ingeniører. Ifølge ingeniørforbundet IDA hænger det sammen med, at de studerende bliver i de store byer efter endt uddannelse.

”I Aarhus søger der er udlamme i byen, job samme sted. Vi kan til gengæld se, at lige så snart det handler om at komme lidt længere uden for byen, så er der en stor ingeniørmangel, og der er ikke nok, som søger jobbene, Juliane Marie Neirendam, formand for De Ansattes Råd i IDA, til DR[8].

Resultaterne i ovenstående analyse peger således i retning af, at der er god grobund for, at man med decentrale uddannelser, der er tænkt sammen med de lokale erhvervsmæssige styrkepositioner, kan skabe vækst og øget bosætning uden for de største byer. Samtidig vil flere decentrale uddannelser være med til at forbedre Danmarks økonomi ved at tilføre virksomheder udenfor de store byer, hvor langt hovedparten af Danmarks overskudsgivende nettoeksport ligger, relevant og nødvendig arbejdskraft.

[8] https://www.dr.dk/nyheder/regionale/nordjylland/folk-vil-gerne-flytte-ud-af-byerne-men-det-er-svaert-laane-til

Bilag

Bilag 1: Oversigt over optag på videregående uddannelser i 2020

Kommune	Universiteter	Erhvervsakademier	Professionshøjskoler	Øvrige	Samlet optag
Københavns	8.684	3.731	4.093	456	**16.964**
Aarhus	7.116	2.007	2.991	646	**12.760**
Odense	4.400	1.068	2.062		**7.530**
Aalborg	4.118	1.158	1.660		**6.936**
Frederiksberg	3.215		745		**3.960**
Roskilde	1.806	461	1.213		**3.480**
Lyngby-Taarbæk	2.119	385		168	**2.672**
Esbjerg	208	394	850	44	**1.496**
Horsens		51	1.066		**1.117**
Kolding	352	506	168	75	**1.101**
Slagelse	364	180	504		**1.048**
Hillerød		121	785		**906**
Herning	264	246	359		**869**
Næstved		442	362		**804**
Vejle		250	518		**768**
Holstebro		92	573		**665**
Randers		326	297		**623**
Viborg		119	408		**527**
Ballerup	510				**510**
Aabenraa			484		**484**
Svendborg			176	295	**471**
Silkeborg		246	219		**465**
Sønderborg	243	153			**396**
Haderslev			395		**395**
Hjørring			371		**371**
Guldborgsund		42	288		**330**
Køge		296			**296**
Vordingborg			213		**213**
Norddjurs	44	65	32		**141**
Fredensborg	60	41	35		**136**
Mariagerfjord		129			**129**
Thisted		32	92		**124**
Bornholm		21	79	17	**117**
Frederikshavn				114	**114**
Ikast-Brande			101		**101**
Sorø			95		**95**
Skive		52	39		**91**
Kalundborg			89		**89**
Lemvig			85		**85**
Holbæk			72		**72**
Fredericia		11		58	**69**
Hedensted		6			**6**
I alt	**33.503**	**12.631**	**21.519**	**1.873**	**69.526**

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2020, Uddannelses- og Forskningsministeriet.